

naturalis, sicut verba sonant, et totius ostendit consequentia sermonis.

Sic igitur, nequaquam videtur dubitandum quin actus infusarum virtutum habeant non solum vim meritoriam ad augmentum ipsarum virtutum secundum se, sed etiam vim efficientem ad acquisitionem habituum per quos potentiae disciplinentur ad prompte et facile exequenda opera earummet. Et hinc bene explicatur quomodo virtutes istae in sui initio, caeteris paribus, non ita delectabiliter operentur, ut dictum est in praecedentibus. Adhuc enim sunt sine habitibus istis. Quin imo esse possunt cum habitibus oppositis, sicut patet de eo qui post multa opera mala iustificaretur per actum perfectae contritionis, aut etiam in sacramento baptismi vel poenitentiae cum sola attritione. Et hoc ultimum peculiarem continet obscuritatem postmodum elucidandam. Quod enim virtutes supernaturales in aliquo subiecto sint sine habitibus sibi deservientibus, satis intelligitur. Quod autem co-exsistere possint simul cum habitibus vitiosis, non ita per se evidens est et obvium. Sed per prius declarare oportet illud quod paulo supra semper fuit praesuppositum, nimirum actus supernaturales non habere alium modum tendendi in obiecta, ac haberent remota supernaturalitate. Et hoc quidem perficiemus, expnendo statim ea quae pertinent ad specificam habituum distinctionem.

III.

DE RATIONE DISTINCTIONIS SUPERNATURALIUM HABITUUM

Postquam dictum est de habitibus ordinis supernaturalis, tam quoad essentiam eorum, quam quoad causas a quibus pendent in suo fieri, augeri, corrumpi, et exerceri: veniunt iam penitus introspicienda rationes differentiales secundum quas tum ab habitibus naturalibus, tum inter se invicem distinguuntur.

In quo quidem, de solis habitibus operativis sollicitos nos esse oportebit. Et ratio est *quia* in *supernaturalibus*, multiplicatio habituum substantivorum locum habere nequit, cum sit unus solus possibilis qui *gratia* santificans dicitur. Non est igitur

quaerendum quomodo distinguatur ab aliis in eadem linea existentibus, quoniam ibi deest ipsum quaestionis praesuppositum. Sed nec opus est speciali investigatione ut appareat ratio distinctionis ab habitibus substantivis naturalibus, quia sufficiente praemissa in capite praecedenti § 1. Ibi enim dictum est quod omnis habitus substantivus naturalis est quaedam dispositio vel bona vel mala in ordine ad naturam essentialem ipsius subiecti; habitus vero gratiae, participatio naturae superioris, id est essentiae divinae reduplicative in quantum ordinem habet ad operationem sibi propriam; illam dico necessariam operationem ad intra, qua Deus vivit in se et ex se beatissimus. Et omnia fuerunt ibidem sufficienter declarata, pro quanto ad praesentem tractationem conferre possunt.

Proinde ad solos habitus operativos restringitur haec nova disquisitio, in qua generalis principii loco ponenda est doctrina S. Thomae in 1-2, Q. 54, a. 2: « *Habitus importat ordinem ad aliquid. Omnia autem quae dicuntur secundum ordinem ad aliud, distinguuntur secundum distinctionem eorum ad quae dicuntur.* » Est autem habitus dispositio quaedam ad duo ordinata, « *scilicet ad naturam et operationem consequentem naturam* ». Quod quidem generale principium si habitibus operativis bonis specialiter applicetur, duas eisdem distinctionis rationes assignabit. Prima est ordo ad operationem prout convenientem naturae praexistenti vel essentiali vel participatae. Altera est ordo ad operationem secundum quod in latitudine convenientium alicui naturae, circa speciale obiectum versatur. Unde subdit S. Thomas quod loquendo de habitibus formaliter ut habitus sunt, *uno modo distinguuntur secundum naturam*, puta ex eo quod habitus unus disponit ad actum convenientem naturae inferiori, alius autem habitus disponit ad actum convenientem naturae superiori. Et sic virtus humana quae disponit ad actum convenientem naturae humanae, distinguitur a divina virtute quae disponit ad actum convenientem superiori naturae, videlicet naturae participatae quae est *gratia habitualis*. Sed non haec est unica distinctionis ratio, nam *alio modo distinguuntur secundum obiecta specie differentia*,

vendum. Amicus quippe est alter ego, et nonnisi dimidius vivit, qui vivit separatus ab amico, ut Augustinus ait I. 4 Confess. c. 6. Et quoniam in praesenti vita, communicatio quam habemus cum Deo adhuc est imperfecta, (per fidem enim ambulamus, et non per speciem), patet quomodo obiectum praesentis charitatis toto se referatur ad vitam aeternam, in qua sola perfectus ille amicitiae convictus habetur et haberi potest.

Ergo a primo ad ultimum, nullo modo dubitandum quin obiecta praedicta ad obiectum supernaturalis per essentiam, insita quadam habitudine omnino attineant, et hac de causa in supernaturali ordine contineri dicenda sint. Unde statim consequitur quod nobilitati eorum sola commensuratur perfectio actus supernaturalis, id est actus eliciti ex viribus naturae participatae quae deiormes efficimur, et ad Dei visionem ordinamur, cum solus ille actus habeat aliquam efficaciam ad coniungendum termino quem ex sua conditione obiecta ista respiciunt. Ac per hoc, satis superque demonstratum manet id in quo omnes convenire debent, et de facto convenient, videlicet: Obiecta supernaturalia in statu viae nobis proposita non posse attingi nisi per actum supernaturalem, si sermo sit de modo attingendi undeque eis proportionato. Nunc vero, utrum alius modus sit quo esse possunt obiecta actuorum mere naturalium, iam inquirendum venit, et hic incipit controversia quae in duas partes oppositas theologos habet divisos.

2. Quod nihilominus, externa revelationis gratia semel praesupposita, obiecta praedicta attingi possunt actu naturali, id est elicito per solas naturae vires, si physica saltem ipsius naturae potentia nunc consideretur: quanquam non eo modo qui habeat efficaciam ad conducendum in possessionem boni ad quod ordinem dicunt (¹).

Quisquis bene consideraverit ea quae mox dicta sunt de

(¹) Ut paulo infra expresse notatum habes, sola physica naturae potentia nunc in considerationem venit. Ipsa enim sola est quae ad rem nostram praesentem facit, et ideo penitus praescinditur a morali potentia vel impotentia in statu naturae non integrae. De qua re alias, id est in tractatu de gratia.

objeto supernaturali per essentiam, facile intelliget ipsum non posse quacumque ratione attingi nisi actu pariter supernaturali, et non esse duos excogitabiles modos videndi Deum intuitive, supernaturali unum, naturalem alterum, salva utroque substantia actus. Ibi enim obiectum non emendat suam supernaturalitatem ex aliquo alio, sed cum sit ipse Deus in ratione formae seu quasi formae actuantis intellectum creatum, nihil omnino habet quod non undeque transcendat proprium ordinem creaturae.

Nunc autem longe alia ratio est de obiectis supernaturalibus in statu viae propositis. Haec enim, ex una quidem parte referuntur ad obiectum vitae aeternae tanquam ad terminum quem de se respiciunt. Ex alia vero, praesentantur nobis secundum eamdem formam secundum quam praesentantur caetera omnia obiecta mere naturalia, ut dictum est sub num. 1. Ratione igitur prioris conditionis, fit ut omnis actus qui non procedit ex gratuitis vitae aeternae principiis, nequeat eis proportionari quantum ad perfectionem conductivam in finem quem signant. Ratione autem posterioris, fit ut possint nihilominus terminare actus pure naturales, eiusdem prosecutionis seu eiusdem tendentiae, quamvis non eiusdem entitatis et efficaciae. Et non obstat omnino habtudo ad vitam aeternam quae tota est ratio supernaturalitatis eorum. Hoc enim nihil revera obstare, quantum attinet ad tendentiam actus in obiectum, facile apparebit consideranti quod homo ipsam vitam aeternam apprehendere et appetere valet actu mere naturali, absque ullo intrinseco dono elevante facultates. Et sane, beatitudo supernaturalis in Dei visione consistens potest naturaliter conceptu analogico apprehendi, et in realitate suae existentiae cognosci ex auditu revelationis idoneis signis sigillatae. Potest similiter appeti appetitu, ut aiunt, elicito, quia appetitus naturaliter elicitus fertur in ea omnia quae ut propria appetentis perfectio apprehenduntur; a quorum ordine et ambitu nemo sanae mentis excipiet vitae aeternae bonum. Quin imo, tam certo constat apud omnes possibilitas huiusmodi appetitus, ut suppeditet communem et classicam difficultatem, cum de statu naturae purae sermo est. Tunc enim quaeri solet quomodo sine

visione Dei adhuc consistat ea ad quam natura ordinatur beatitudo, cum beatitudo de sui ratione importet omnis desiderii expletionem; aliunde vero in Dei visionem naturaliter etiam feratur hominis desiderium, eo quod naturale sit enti rationali ut visis effectibus, desideret videre causam. Huic autem difficultati communiter respondet, distinctione facta inter appetitum innatum et appetitum elicitorum, inter desiderium rei naturaliter possibilis, et desiderium rei vel absolute vel saltem secundum propriam subiecti conditionem impossibilis. At nemini unquam in mentem venit ut ipsum factum unde procedit difficultas, aut neget aut revocet in dubium. Si ergo bonum vitae aeternae attingi potest naturali actu tam cognoscitivo quam appetitivo, etsi inefficaci et entitative improportionato, eodem quoque modo attingi poterunt obiecta in ordine huius boni existentia, puta obiecta fidei et spei et charitatis, supposita caeteroquin cognitione divinae revelationis et promissionum quae in ea continentur.

Hinc caute admodum locuti sunt Patres in Conciliis, cum absolutam necessitatem gratiae ad ipsos fidei et spei et charitatis actus adstruentes, semper addunt limitationem hanc: *sicut oportet, sicut congruit ad iustificationem et vitam aeternam consequendam.* « Concilium Tridentinum Sess. 6, can. 3, dum inquit: *Si quis dixerit, sine praeveniente Spiritus Sancti inspiratione atque eius adiutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut poenitere posse sicut oportet ut iustificationis gratia conferatur, anathema sit, manifeste innuit, eiusmodi actus mere naturales, ac proinde non ut oportet ad iustificationem, elici posse viribus liberi arbitrii cum solo concursu Dei generali... Idem aperte Concilium Arausicanum, dum cap. 6 ait: *Ut credamus, velimus, vel haec omnia sicut oportet agere valeamus.* Et cap. 7: *Si quis per naturae vigorem bonum aliquod quod ad salutem pertineat vitae aeternae, cogitare, etc.* Et cap. 25: *Per peccatum primi hominis ita inclinatum et attenuatum fuisse liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum est possit.* Quare Concilium solum negat fieri posse eiusmodi opera per solum vigorem naturae absque specificali auxilio et dono Dei, *ut oportet ad iustificationem aut meriti**

« *tum, aut ita ut pertineant ad salutem vitae aeternae. Non vero quoad substantiam actus, atque intra limites actuum mere naturalium qui ad salutem vitae aeternae minime conferant* »⁽¹⁾. — Hinc Caietanus in 1-2, Q. 63, a. 3: « *Ad idem obiectum perficiunt fides, spes, et charitas acquisitae de Deo, ad quod perficiunt infusae, et nihil creditur, nihil speratur, nihil amatur infusis, quod non acquisitis.* » Et supra ad articulum tertium Quaestionis precedentis. « *Tam fides quam spes acquisita est duplex. Una respectu eorum quae sub ordine creaturae seu naturali cadunt. Altera est respectu supernaturalium, scilicet quod Deus est trinus et incarnatus, et aliorum huiusmodi.* » Et in Q. 109, ad art. 4: « *Etiam credere, sperare, diligere Deum potest homo per sua naturalia quantum ad substantiam operum adimplere, et non in quantum impletur ex spe et fide et charitate,* » id est, non quoad supernaturalitatis modum qui ab infusis habitibus habetur. Et ad articulum primum eiusdem Questionis: « *Si est sermo de solis naturalibus, excludendo tantum intrinsecum donum supernaturale, praesupposita obiecti presentatione per auditum vel signum, sic dicimus quod homo potest ex naturalibus solis assentire his quae sunt fidei, sed non sicut ex fide, nimirum eodem sensu ac supra.* Et rursus, in 2-2, Q. 17, a. 5: « *Licet fide, spe, vel charitate acquisita aliquis innaturetur Deo, ad Deum, propter Deum, habitus tamen ille acquisitus ex studio humano inclinat in tales actus non bonos supernaturaliter, nec proportionatos supernaturali obiecto.* Et hinc patet necessitas ponendi fidei et spei et charitatis habitus infusos, « *ut scilicet habeatur habitus ex natura sua determinativus ad actus bonos supernaturaliter, proportionatos obiecto supernaturali.* Ad hoc enim nihil acquisitum sufficit ex natura sua, « *ut patet.* » — Et eiusdem quoque sententiae sunt veteres cuiusvis scholae theologi, quos citat et sequitur Molina ubi supra: Scotus in III, D. 23, q. 1. Gabriel in eadem distinctione, Q. 2, concl. 2. Durandus in III, D. 28, q. 1. Capreolus in III, D. 24, q. 1. Paludanus in IV, D. 14, q. 2, etc.

⁽¹⁾ Molina, Concordia liberi arbitrii etc., Q. 14, a. 13, Disp. 7.

Porro ex his iam aliqualiter innuitur quod actus supernaturales viae habent eamdem omnino resolutionem obiectivam quam habent vel haberent actus naturales circa eadem obiecta exerciti, et quod ex consequenti, supernaturalitatis ratio minime est ex hac parte quaerenda. Si enim natura potest in obiectum qua tale, nulla opus est elevatione quoad tendentiam in ipsum formaliter acceptum in ratione obiecti, videlicet secundum quod praesentatur facultati, et cadit sub conscientia simul cum actu quo operativa potentia sese movet in illud. Et in hoc, ut animadvertere praestat, tota est praesentis controversiae gravitas et momentum. Nam si solum ageretur de eo quod natura physice potest vel non potest, praesertim in ordine ad actus qui nec requiruntur ad proprium eius finem, nec ullius efficaciae sunt ad finem superiorem, satis otiosa videretur inquisitio. Nunc autem nil minus in quaestione est quam ipsissima supernaturalium actuum quidditas et ratio: utrum scilicet ita sint supra naturae vires, ut in sua etiam resolutione obiectiva, adeoque sub eo praecise respectu sub quo conscientiam effugere non possunt, debeant trahi ad nescio quem modum inintelligibilem, nobisque penitus incognitum, an potius eiusmodi rationem servent, ut unusquisque nostrum scire possit et sciat quid praestare, quidve agere oportet, credendo, sperando, diligendo Deum. Et omnia quidem quae hactenus fuerunt exposita, satis insinuare videntur veritatem conclusionis mox appositae. Sed quia adhuc forsitan obscurum esse posset an potentia naturalis attingere valeat obiectum supernaturale ex eodem omnino motivo, et secundum eamdem prorsus tendentiam ac potentia per gratiam elevata, ideo haec conclusio in qua totius reponitur cardo questionis, iam est distincte et specialiter ex auctoritate Scripturae, caeterisque fontibus theologicis demonstranda.

3. Quod in actibus supernaturalibus virtutum viae, formalitas supernaturalitatis faciens ut actus sint proportionati conditioni obiectorum secundum se, non provenit ex obiecto prout quoad nos munere obiecti fungitur, videlicet neque ex obiecto materiali quod creditur, quod speratur, quod diligitur, neque ex obiecto formali propter quod cre-

ditur vel speratur vel diligitur, sed unice ex principio gratiae qua elevatur operativa potentia ad eum ordinem perfectionis, cuius ultima consummatio est in unione per lumen gloriae ad divinam essentiam ut ad formam intelligibilem.

Multa sane nobis in Scriptura mandata sunt de fide, de spe, de charitate. De charitate quidem: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum* (¹). De spe: *Quam sicut anchoram habemus animae tutam ac firmam, et incidentem usque ad interiora velaminis ubi precursor pro nobis introivit Iesus* (²). De fide: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur* (³). Et deficeret nos tempus referentes per ordinem omnia singillatim testimonia. Nunc ergo unum de duobus. Quando Scriptura iubet nos credere in Deum, sperare Deum a Deo, diligere Deum propter Deum, vel verba *credere, sperare, diligere*, habent eumdem sensum qui vulgo notus est hominibus et apud eos receptus, vel non habent. Si non habent eumdem sensum, sequitur divinam legem in aequivocatione reponi, et quod peius est, ignota iubere, ac per hoc impossibilia, quia nullibi invenitur explicatus sive in Scriptura sive in Traditione mysteriosus ille modus credendi, sperandi, diligendi, qui a nobis requereretur. Si autem habent eumdem sensum, ergo non alio modo tendit fides supernaturalis in auctoritatem Dei, ac quaelibet alia fides in auctoritatem loquentis; non alio modo spes divina in adiutricem Dei omnipotentiam, ac spes humana in auxiliantis adiutorium; non alio modo divina charitas in bonitatem Dei sese nobis communicantis, ac communis amicitia in bonitatem amici facientis nos sui participes. Et si eodem modo tendit fides, spes, et charitas divina in Deum, ac fides, spes, et amicitia humana in hominem, (salva semper inhaesione ad Deum super omnia, quae non variat tendendi modum), ergo a primo ad ultimum, non ex obie-

(¹) Matth. XXII-37.

(²) Heb. VI 19.

(³) Marc. XVI-16.

ut per sequentia explicabitur, ait S. Doctor in conclusione articuli, loco citato.

Nunc autem statim notandum occurrit quod primus modus distinguit virtutes supernaturales a naturalibus, sed non supernaturales inter se, cum omnibus supernaturalibus commune sit ut disponant ad operationes convenientes uni eidemque naturae divinae participatae quae lumen gratiae appellatur. Quapropter si sermo sit de distinctione qua una virtus infusa ab alia pariter infusa distinguitur, non est aliqua possibilis ratio distinctionis praeter illam quae est penes obiecta, et haec erit accurate diligenterque exponenda. Sed si sermo sit de distinctione virtutum infusarum a naturalibus et acquisitis, venit celebris controversia, an semper et necessario habitus naturales a supernaturalibus obiecto differant, an vero possint aliquando in obiecto convenire, et discriminari ab invicem secundum solam convenientiam ad diversas naturas ad quas ordinem dicunt respective. Et est quaestio satis complexa, a qua pendet maxima ex parte intelligentia ordinis supernaturalis, praesertim quoad resolutionem actus fidei et cuiusvis alias virtutis infusae tam theologicae quam moralis; quae etiam primo loco est nunc discutienda.

Duas igitur partes praesens consideratio complectitur. *Primo*, de distinctione habituum supernaturalium a naturalibus. *Secundo*, de distinctione eorum inter se.

§ 1.

De ratione distinctionis habituum supernaturalium a naturalibus.

Quoniam tota huius quaestionis difficultas reponitur in ordine quem dicunt habitus, mediantibus actibus, ad obiecta: ideo de obiectis, primo per respectum ad actus, tum deinde per respectum ad habitus ipsos dicere necesse est, et ad desideratam solutionem, quantum Deus dederit, per quosdam gradus procedere, sequentium declaratione propositionum.

i. *Quod sunt quaedam obiecta in statu viae nobis proposita, quae cum ex sese ordinem habeant ad supernatu-*

rale obiectum vitae aeternae, nonnisi per actum supernaturalem attingi possunt modo proportionato propriae conditioni eorum. Et quod hac de causa, eiusmodi obiecta recte dicuntur supernaturalia.

Sciendum in primis quod obiectum qua tale, dupli modo dici potest supernaturale: primo essentialiter, secundo respective. Essentialiter quidem, id est secundum se et ratione sui. Respective, id est secundum relationem ad obiectum supernaturale per essentiam.

Porro obiectum supernaturale per essentiam non est nisi unum, videlicet: *Deus in seipso per seipsum praesentatus intellectui ut cognitionis terminus*, (illius dico cognitionis quae Ioan. XVII-3 appellatur vita aeterna), *et mediante intellectu voluntati, ut consummatae charitatis obiectum in patria*. Etenim Deus ut est in se non fit obiectum intellectus, nisi in quantum per seipsum menti creatae unitur ut forma intelligibilis, supplendo in ea vices speciei expressae seu verbi, quod alias intellectui cognoscenti primo et per se obiicitur⁽¹⁾). Quapropter, Deum in seipso esse obiectum mentis creatae, et Deum secundum seipsum esse formam mentis intelligibilem actu intellectam, unum prorsus sunt atque idem. Et quia evidentissime constat quod haec forma est omni intellectui creato vel creabili supernaturalis, eadem quoque evidētia apparet quod hoc obiectum est absolute, simpliciter, et secundum suam essentiam, supra omnem naturalem ordinem cuiusvis intellectualis creaturae, sive existentis sive etiam possibilis. Hic namque ad memoriam revocabis quomodo ultima supernaturalitatis ratio reponitur in immediata unione cum ipso Deo, vel considerato secundum esse existentiae sicut in unione hypostatica, vel considerato secundum esse formae intellectae sicut in unione gloriae. Omnis enim natura creata in potentia est ad hoc ut actuetur per actus creatos et sibi commensuratos, non autem ad hoc ut actuetur quasi formaliter per ipsummet actum purum et subsistentem qui Deus est. Ibi ergo est supernaturale per se, ut deinde supernaturale dicatur et sit, quidquid ad eius-

⁽¹⁾ Vide de Deo Uno et Trino, Q. 12, Thes. 13.

modi unionem habet vel proximam vel remotam habitudinem. Vere igitur obiectum supernaturale per essentiam assignatur Deus per seipsum praesentatus intellectui ut cognitionis terminus. Sed non ibi est obiectum nobis propositum in statu viae.

Itaque in statu viae proponuntur solummodo obiecta quae ad illud prius relationem habent. Nunc enim proponitur Deus, non ut in se, sed ut in aenigmate sermonis revelatus ultra id quod de eo naturale rationis lumen detegere potest; ut revelatus, inquam, adeoque et credendus, in ordine ad futuram eius visionem. Proponitur praeterea ut bonum sperandum, seu ut bonum quod per omnipotentiam adiutricem possumus aliquando in supernaturali beatitudine assequi. Proponitur demum ut bonum amandum quodam quasi sociali seu amicali amore, idque ratione societatis praedictae aeternae beatitudinis in qua nos vult sui consortes, sibique consociatos. Et quamvis non sit alias Deus quem visio patriae contemplatur, et quem fides viae credit; non alias cui praesimaliter viso amor beatificus in summa delectatione inhaeret, et quem nondum possessum charitas nostra cum spe amplectitur, constat nihilominus non esse utrobique idem obiectum, formaliter ut munere obiecti fungens. Non est, inquam, idem obiectum, sed vel diversae rationis essentialiter, si de actu intellectus sermo sit, cum non in seipso Deus sese nunc menti sistat, eique coram obversetur, sed solum in quadam creata sui repraesentatione; vel diversae rationis accidentaliter, si sermo sit de actu charitatis, quae nunc pro obiecto habet bonitatem Dei non visam, in patria autem bonitatem Dei visam. Et licet charitas viae sit eiusdem speciei cum charitate patriae, praecise quia differentia habiti vel non habiti, visi vel non visi, non substantialiter variat obiectum amoris amicitiae in quantum huiusmodi, adhuc tamen charitas patriae modalitatem habet sibi adeo propriam, ut quantumcumque crescat quantitas perfectionalis charitatis in via, nunquam pertingere possit ad minimum quid quantitatis perfectionalis propriae charitati in patria, quemadmodum suo loco explicabitur⁽¹⁾. Quare et ipsa charitas prout in imper-

⁽¹⁾ Interim cf. Caietanum in 2-2, Q. 24, a. 7.

fecto statu viae, vel in perfecto statu patriae consideratur, quamdam differentiam habet ex obiecto, quae tamen tota reducitur ad alteram prius declaratam, scilicet ad differentiam obiecti intellectus, qui semper praelucere debet voluntati, et in cuius actu consistit essentialiter beatitudo vitae aeternae.

Haec igitur obiecta, videlicet veritas prima non visa sed revelata, et bonitas prima ut possibilis haberi in supernaturali beatitudine, et eadem prima bonitas ut nunc diligenda amore amicitiae, non sunt ipsum vitae aeternae obiectum formaliter ut tale. Quin imo non aliter ac quaelibet alia obiecta menti nostrae obversantur, prout evidens attestatur experientia. Apprehenduntur enim a nobis per species acquisitas et a sensibilibus abstractas eodem modo quo res omnes naturales, quia nondum trahitur mens ad obiectum supernaturale per essentiam, nondum applicatur transcendentii illi formae intelligibili quae est ipse Deus secundum se. Nihilo tamen minus, ad praedictum vitae aeternae obiectum, talem ex sese respectum dicunt, ut si veritatem huius respectus ab eis removeas, iam non amplius sufficientem sui rationem habere intelligentur. Utquid enim proponeatur credendus Deus secundum quod est rationi impervius, nisi esset in suis profundis postea videndus? Utquid sperandus, utquid amicaliter amandus, nisi vere exsisteret suprema eius communicatio ad rationales creaturas in consortio convictus aeterni? Sane vero obiectum fidei est Deus, non solum in speculo verborum seu conceptuum humanorum, verum etiam in aenigmate arcanorum sive mysteriorum, ultra sphaeram eorum in quae intelligentia creata ex suis naturalibus prospicere potest. Sed quis unquam sapiens aenigma proposuit tanquam terminus et finis, et non potius ut in agnitionem tandem aliquando solveretur? Aut quomodo solveretur aenigma de iis Dei profundis de quibus sola nos instruit revelatio, nisi per visionem quae est facie ad faciem? Igitur ex propria huius obiecti conditione est, ut exsistat veluti in medio viae seu lineae, in cuius extremitate et termino est obiectum vitae aeternae. Idem quoque per se apparent de obiecto spei theologicae. Idem de obiecto charitatis, cum nulla sit amicitia quae non toto suo pondere tendat ad simul convi-